

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr H. Bergema, Karoeni; Dr F. A. den Boeft, Rotterdam; Dr E. T. v. d. Born, Heemstede; Mr A. Bouman, Rotterdam; Dr B. ter Brugge, Almelo; Dr K. J. Cremer, Kampen; Mevr. W. Cremer-de Vries, Kampen; Dr R. J. Dam, Kampen; Dr A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr D. van Dijk, Groningen; Drs D. J. Galle, Kampen; Mevr. G. Gilhuis-Smitskamp, Mijdrecht; Dr J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr J. van Herksen, Ermelo; Dr B. Holwerda, Amersfoort; A. Janse, Biggelerde; Dr P. Jasperse, Leiden; Dr J. Kapteyn, IJmuiden; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. L. Kooie, Naaldwijk; Dr E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr J. v. d. Linden, Poerworedjo; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Mevr. C. E. Th. Luijckenaar Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr H. Mulder, Deventer; Dr S. J. Popma, Amersfoort; Dr A. Ringnakla, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr R. Schippers, Rotterdam; Dr J. Smelik, 's-Gravenhage; Dr H. Smilde, Groningen; Drs H. Smitskamp, 's-Gravenhage; Dr N. Streefkerk, Wollega; D. Stroot, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr C. v. Til, Philadelphia Pa.; Dr C. Veenhof, Haarlem; Drs M. B. v. 't Veer, Groningen; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr H. J. Westerink, Leiden; Dr D. K. Wielinga, Capelle a. d. IJssel; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Dr S. U. Zuidema, Solo.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr K. SCHILDER, Vloeddijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V., Goes.
Telefoon No. 2424 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Geloof en openbaring, I. — Uit de Schrift: Petrus indachtig gemaakt, Matth. 26: 75a. — Kerkelijk leven: De pluriformiteit en onze synodes, I. „Kenteekenen” en „symbolen”, I. Onjuiste polemiek. Finland. Hulp opleiding predikant Argentinië. De Heilige Schrift of Gods Woord, III. — Even parkeer: Wat zullen wij na den vrede beginnen? — Literatuur en kunst: Het peil gehandhaafd. — Uit de historie: Inter nos, XII, slot. — Stemmen uit onze kerken. — Perschoon. — Kerknieuws. — Bijlage: Heideb. Catechismus II, blz. 113—120.

HOOFDARTIKEL

Geloof en openbaring.

I.

De Roomsche opvatting.

Wanneer we in deze artikelenreeks de aandacht vragen voor een dogmatisch onderwerp, mogen we dat doen in de blijde gewisheid, dat allerwegen weer aandacht geëischt wordt voor dogmatische kwesties. Ik noem het verschijnen van het belangrijke werk van Prof. Dr G. J. Heering: Geloof en Openbaring. Hij is van huis uit vrijzinnig en het is wel algemeen bekend, dat vrijzinnigheid en dogmatische onverschilligheid in elkanders lijn lagen, om niet te zeggen, elkanders synoniemen waren. Maar hij heeft een zeer uitvoerig dogmatisch werk gegeven.

Ik noem verder de geweldige belangstelling voor de gedachten van Barth en Brunner, beide dogmatici. Ik wijs u op de groote belangstelling, door het optreden van Haitjema in zijn kring gewekt. Ik wijs op de meningsverschillen in onze Gereformeerde Kerken, meningsverschillen, die wel voor een deel liggen op wijsgeerig gebied, maar die zelfs dan nog, waar naar Gereformeerde opvatting dogmatiek en wijsbegeerte elkander grootelijks beïnvloeden, en dat ook mogen doen, ons voor een zeer belangrijk gedeelte naar het dogmatisch terrein brengen.

Ik zal niet meer noemen: het is wel duidelijk, dat er herleefde belangstelling is voor dogmatische onderwerpen. Die herleefde belangstelling geldt wel niet in het minst het onderwerp, dat we in deze artikelenreeks wilden behandelen. Wat, zoo vraagt men zich menigvuldig af, wat is de betekenis van geloof en wat is de betekenis van openbaring? Men vindt in deze twee begrippen de fundamentele categorieën van elke theologie. En daarom houden ook zoovelen zich bezig met de vraag naar de verhouding tussen beide.

Wij willen dat ook doen. De vraag naar de verhouding tussen beide „beheerscht de kwestie van de methode der dogmatiek, is van belang voor het probleem van de zelfstandigheid der theologie als wetenschap, hangt ten nauwste samen met het Schriftprobleem en is de keerzijde van het vraagstuk der geloofs zekerheid”.¹⁾

We willen dat doen door eerst te laten zien, hoe men van verschillende zijden gepoogd heeft, de vraag naar de verhouding tussen beide op te lossen en door dan enkele opmerkingen te maken over de wijze, waarop naar onze meening deze vraag beantwoord moet worden.

We vragen dan eerst aandacht voor de oplossing van Roomsche-Katholieke zijde. Die beschouwing zal ons niet geheel en al vreemd zijn. Ze vertoont in sommige opzichten gelijkenis met onze Gereformeerde beschouwing en vele klanken zijn ons dan ook welbekend, maar we moeten toch niet uit het oog verliezen, dat er zeer groote verschillen met onze beschouwing tevens aan te wijzen zijn.

1) Dr G. C. Berkouwer, Geloof en Openbaring in de nieuwere Duitse Theologie, Diss. 1932, pag. 1.

Rome dan kent drie hoofdvormen van openbaring. „De goddelijke openbaring (apokalypsis, gnoosis, d.i. openbaring, kennis), is de vrije genade daad Gods, waardoor Hij den menschen Zichzelf, Zijn bestaan en wezen, Zijn willen en werken te kennen geeft. Het geschiedt 1. in den weg der natuur (revelatio naturae; theologia naturalis, d.i. openbaring door de natuur, natuurlijke theologie), 2. in den weg van het geloof (revelatio fidei; theologia fidei sive viatorum, d.i. openbaring des geloofs, theologie des geloofs of der pelgrims), en 3. in den weg der heerlijkheid (revelatio gloriae, theologia scientia patriae sive beatorum, d.i. de theologie der heerlijkheid, het weten der zaligen)”.²⁾

Deze laatste vorm van openbaring, die geen bron vormt voor de dogmatiek (Bartmann) kunnen we hier wel buiten beschouwing laten. We willen slechts iets zeggen van de eerste twee.

Om dan als het beroemde concilie, dat het dogma van de pauselijke onfeilbaarheid heeft vastgelegd, het Vaticaanse (1570), met de revelatio naturalis te beginnen, Rome verwacht van die openbaring heel veel. Het zoo juist genoemde concilie sprak zelfs uit, dat God door het natuurlijk licht der menselijke rede met zekerheid gekend kan worden (Deum naturali humanae rationis lumine e rebus creatis certo cognosci posse). De kennis, hierdoor verkregen, is een voorportaal des geloofs (praecambula fidei). Op deze natuurlijke openbaring berust de theologia naturalis, de natuurlijke theologie, die haar schriftuurlijken grond zoekt in de bekende teksten: Rom. 1: 18 en 2: 14, 15. Rome verwacht zooveel van haar, dat we haast kunnen zeggen, dat de bovennatuurlijke openbaring des geloofs slechts aanvullend is. Het is tenslotte de eigen schuld des menschen, als hij de leer der kerk niet aanvaardt: als men maar gezond redeneert, kan men niet anders dan buigen voor de leer der katholieke kerke.

De bovennatuurlijke openbaring des geloofs komt ons volgens Rome tegen langs drie bronnen, en wel door de Heilige Schrift, door de traditie en door de pauselijke uitspraken, die ex cathedra geschieden.

Wat leert Rome van de Heilige Schrift? Zij erkent, dat de Bijbel is geïnspireerd. Zij belijdt zelfs zijn onfeilbaarheid. Daarin lijkt zij met de reformatorische beschouwingen op één lijn te staan. Maar dit is allerminst het geval. Inspiratie is immers nog geen revelatie. Thomas van Aquino had dat nog geleerd. Volgens hem is de inspiratie (in strenge zin) gebonden aan de profetie. De profeten spreken in het algemeen van bovennatuurlijke waarheden en dus in naam des Heeren, maar de andere heilige schrijvers spreken meestal van dingen, die men ook op natuurlijke wijze te weten kan komen (quae humana ratione cognosci possunt) en dus in eigen naam, al ontvingen zij daarbij ook goddelijke verlichting (cum adiutorio tamen divini luminis).³⁾ Later komt men daarop terug en belijdt men zonder omwegen, dat de gansche Heilige Schrift geïnspireerd is, waar trouwens Thomas reeds op andere plaatsen heen wees.⁴⁾ Maar al belijdt Rome dan, dat de gansche Heilige Schrift geïnspireerd is — waar het Vaticaanse concilie dit vastgelegd heeft, „wordt tegenwoordig door alle katholieke theologen de inspiratie op de gansche Schrift betrokken” (Bartmann, 21), — en al komt men allerwegen met kracht op voor de onfeilbaarheid der Schrift, men is daarom niet gehoorzaam aan de gansche Schrift.

„De erkenning van de inspiratie der gansche Schrift is voor hen (d.i. voor vele Roomsche theologen) in hun streven naar verzoening van geloof en wetenschap geen belemmering meer, maar

Calvin over het Verbond V.

Het andere (dat voor het juiste verstaan van Rom. 9: 6 moet overwogen worden) is, dat in het bijzonder kinderen der belofte genoemd worden zij, in wie de kracht en de werkzaamheid ervan duidelijk te voorachijn komt. Op grond daarvan ontken Paulus hier, dat alle kinderen van Abraham kinderen Gods zijn, ook al is door God het verbond met hen aangegaan: omdat weinigen in de trouw des verbonds vast bleven staan: hoewel toch God zelf bij Hachiel, hoofdstuk 16, betuigt, dat allen voor Hem de positie van kinderen innemen. Kortom: wanneer het gehele volk de erfenis en het eigendom Gods wordt genoemd, wordt daarmee aangegeven, dat het door den Heere is aangenomen, de belofte des heils aangeboden zijnde en met het teken der bevestiging bevestigd zijnde. Maar omdat velen van hen door hun ondanbaarheid die aanneming tot kind vermaiden en daarom zijn weldaad in het geheel niet genieten, komt dienengevolge een ander onderscheid tussen hen naar voren, wanneer de vervulling der belofte in aanmerking wordt genomen. Omdat het niemand wonderlijk schijnt, dat derhalve deze vervulling in de meesten der Joden zich niet vertoont, ontken Paulus, dat zij in de ware verkiezing begrepen zijn. Indien iemand het liever met andere woorden wil: de verkiezing van het gehele Israëlitische volk verhindert niet, dat God daarvan naar zijn verborgen besluit voor Zich uitkiest, welke Hem goeddunkt. En dit is zeer zeker een schitterende spiegel van zijn genadige barmhartigheid, dat God zich verantwoordt heeft met een volk zijn verbond op te richten, maar de meer verborgen genade in de tweede verkiezing, welke tot een deel beperkt wordt, steekt daar zeer verre boven uit.

Commentaar op Rom. 9: 6.

de veilige achtergrond van een vrij, wetenschappelijk historisch kritisch onderzoek.”⁵⁾

De officiële uitspraken der kerk zijn veel voorzichtiger — men zie voor een goed overzicht het hoofdstuk Rome en de Schriftcritiek in het aangehaalde boek van Dr Berkouwer — dan de gedachten van deze geleerden, maar niettemin, het blijft moeilijk, de Katholieke opvatting over de Schrift weer te geven. Altijd maakt het weer den indruk, dat men de kool en de geit sparen wil. Men wil b.v. den Bijbel beschermen tegenover de wetenschap en spreekt luide van de inspiratie en feilloosheid der Schrift, maar tevens doet men concessies aan de wetenschap. Dat geeft onvastheid, maar wat hindert dat? Objectieve openbaring is toch alleen mogelijk door het gezag der kerk. Hier komen we aan de tweede bron van openbaring: de traditie.

Wat leert Rome aangaande de traditie? de traditie, die buiten de Schrift als eigen bron des geloofs moet aanvaard worden? (Dogma der kerk).

Bij de bespreking van deze vraag kunnen we aan vele kwesties voorbij gaan. We vestigen er nu slechts de aandacht op, dat Rome theoretisch leert, dat Schrift en traditie met gelijken eerbied moeten worden aangenomen⁶⁾, ja, dat Bartmann zelfs schrijft: Toch heeft de Schrift naar inhoud en vorm voorkeur boven de traditie.⁷⁾ Maar aan den anderen kant leert Rome, dat de Schrift een doode letter is, die levend gemaakt wordt in de traditie⁸⁾, waarmede dus wel zeer duidelijk voorkeur gegeven wordt aan de traditie. Ja, Rome hecht hooge waarde aan hetgeen mondeling overgeleverd werd, als gehoord uit den mond van Christus Zelf of uit den mond van Zijn apostelen door het spreken des Geestes in hen, de traditie. Zij kan den Bijbel verklaren op moeilijke punten, ze kan de Heilige Schrift ook aanvullen. Wel is die aanvullende traditie niet zoo rijk als men gewoonlijk meent (Bartmann) en doet men goed voor elk dogma de kiem in de Heilige Schrift aan te wijzen, maar niettemin, er is toch Bijbel-aanvullende traditie. De Bijbel, ook al kan men tot op zekere hoogte zeggen, dat men genoeg aan hem heeft, de Bijbel is toch niet voldoende.

5) Dr G. C. Berkouwer, Het probleem der Schriftcritiek, pag. 210.

6) pari pietatis affectu ac reverentia (concilie van Trente).

7) Bartmann, a.w. pag. 31, vgl. ook Scheeben, Handbuch der Katholischen Dogmatik, 1933, I, pag. 39 sqq.

8) Bartmann, a.w. pag. 32.

2) Dr Bernhard Bartmann, Lehrbuch der Dogmatik 4, 1932, pag. 9.

3) Bartmann, a.w. pag. 19.

4) Dr G. J. Heering, Geloof en Openbaring II, pag. 187.

velde de Ned.
uborgen (Gr.);
uipari te Berg-
A. T. W. de
andorp en ds
van der Poel,
n verzoek eer-
voor den tijd

PASSEND
GESCHENK
DE WAARDE?

aan
ndelaar het
ATALOGUSIE

K's Belijdenis-
enken.

in rijke keur-
ken in alle
af 40 cent.

verkoopbaar bij
F. KOK N.V.
MPEN.

heen:

ADSEL
S LEVEN

OR

H. BAVINCK

e en veel
de druk van
vragen"

boek voor
het leven wil
verdiept uw

U zult het
als een kos-

emend Belij-
nk voor onze
hen.

Geb. f 1.90

DEKHADEL

N.V. Kampen

DING

DEBOOM.

er belangrijk
platgelopen
leiding prin-
opleiding tot
ren onschrijf-

IN -DOCTO-

en heeft.

vertrouwd?

TORIE.

OLOGISCHE

ven.

NCK.

ORMEERDE
HE FACUL-
F OPNIEUW

pleiding.

OLOGISCHE

echt.

an.

htstreeks op

V., Goes.